

Reggel hét órára járt az idő. Kint a határban már melegen sütött a nap. Fák bokrok gyönyörű virágzásba hajtvá mint valami fölöltözött lányok különböző tavaszi ruhákban hirdették május negyedikét. Madarak boldogan énekelve

90 GÖRGÉNYI ISTVÁN „REGÉNYE”

egy virágos fáról a másik virágos fára szállva keresve, mellik virágzó fára rakják fészküket.

Bokod községtől,

földúton Szák és Császár irányába, a bokodi erdőbe beérve egy tizennégy tizenöt éves fiú ballag mezítláb. Foltos rövidnadrág van rajta, viseltes kis kabát, viseltes cipője összekötve vállán. Kezébe egy akácfa vándorbot, ballag elgondolkodva, majd megáll, hogy hallgassa madarak boldog danolását. Irigylő boldogságukat, szárnyukat, mért nincs neki is szárnya. Ha őneki szárnya volna, olyan messzire elrepülne soha nem menne haza. Előtte van az édesanyja, amikor a gyermekkorúak bíróságán sírva mondta, hogy csak javító intézetbe vigyék. De volt egy gyermek védő öregúr, aki beelátott Pista lelkébe, azt mondta: ha még egyszer a legcsekélyebb dolgot fogja elkövetni rögtön elfogom vitetni a javító intézetbe. Utána pedig beszélt az édesanyjának, hogy ki váltották a munkakönyvét, elment helyet keresni. Most itt áll vándorbottal a kezébe irigylőve a madarak szabadságát, függetlenségét. Több mint egy óra telt el amíg keresztül jutott a gyönyörű bokodi erdőn. Ahogy elhagyta az erdőt egy nagy legelőre ért, lent a völgyben hatalmas gulya legelészet, kolompszó messzire elhallatszott. A vándorfiú leül gondolkodik. Oda menjen a gulyáshoz, megkérdezze van e szükség bujtárra, hátha kell neki. Gulya mind közelebb tart feléje, már a gulyás is észrevette a fiút. Jónapot kívánok, köszön a fiú. Adjon Isten, fogadja a gulyás barátságosan. Nincs szüksége bujtárra? Bizony kéne, ha meg tudunk alkudni, hozzám szegődhet. Mennyit kér? 10 pengőt és az ellátás. Az sok, mondja a gulyás, császári bujtárnak 8 pengője van, és ott többet kell szaladgálni mint itt, mert haza járnak. Mi a gulyával csak szeptemberben fogunk bemenni a faluba. Maga mennyit szán? 8 pengő és az ellátás. Fiú gondolkodik nézi a gulya mellett legelésző kecskét. Jó van, itt maradok – mondja csillogó szemekkel. Honnan jöttél? Bánhidáról. Szüleid élnek? Igen élnek, édesapám bányász. Őten vagyunk testvérek. Valami igazolványod van? Van munkakönyvem. Hogy hívnak? Benkovics István. Te is Pista vagy? Nekem is van egy Pista fiam. Pista kiveszi viseltes kabátja zsebéből a munkakönyvet és átadja a gulyásnak.

Itt maradsz mindjárt, vagy hazamész a ruháért? Nem megyek haza, mondja lehajtott fejjel. Ruhám nincsen több csak ez. Vándorbotjával máris kezdte terelgetni a marhákat. Ez lesz a te ustorod mondja a gulyás. Nem volt sok futni való, mert a legelőn olyan dús fű volt, a marhák nagy csomókat tudtak harapni. Dél felé járt az idő, amikor a gulya a kúthoz ment. Gulyás gémes

kútval húzott vizet a vályúba, marhák mohón itták a friss vizet. Itatás után elfeküdtek a kút körül, mindegyik kérődzött. Messziről déli harangszót lehetett hallani. Harangszó után egy pár perccel egy sovány, vékony gyerek, a gulyásnak a fia hozta az ebédet. Pista alig várta már, hogy megkínálják. Finom krumplilevest, sült kelt tésztát hozott a fiú. Ebéd után boldogan heverészet a fűbe, örült annak, hogy már megszűnt a vándor élet. 91
Délután három óra lehetett amikor a marhák kezdtek mozgolódni, majd az egész gulya elkezdett legelészni.

Első nap gyorsan múlt el. Este a nap már lemenőben volt amikor remiszbe hajtották a marhákat. Gulyás megfejte a kecskét, megvacso ráztak. Vacsora után Pista a fák alatt csinált magának helyet, gunyhóba nem akart aludni ebben a szép májusi éjszakában. A marháktól nem kellett félni, hogy kijönnek a remiszből, mert jól megvolt csinálva. Körös körül hatalmas öreg akácfák koszorúzták, tövüknél pedig kerítés módon galagonya tüskével volt be kerítve. Pista lefeküdt a fa tövébe. Nem volt szokatlan közeli békák brekegése sem cserebogarak zúgása, denevér csapkodása, éjjeli bagoly huhogása. Nyugodtan pihent foltos pokróc alatt. A hajnali harangszót, amikor meghallotta felkelt. A gazda még aludt. A hajnali harangszó után nemsokára a Nap is felkelt, arany sugarait rávetette a gyönyörű természet adta magyar földjére. Gyönyörű látvány volt. Gulyás is felkelt, nem is vette észre természet gyönyörűségét, hogy bujtárja menyire gyönyörködik.

Gulyás megfejte a kecsket, fehér kenyérrrel még melegen jó étvággyal megreggeliztek.

Napok gyorsan teltek. Vasárnap délután gazdák kocsival jöttek látogatóba, jószágaiknak sós korpát hoztak. Két lovas kocsi közeledik ökrök felé. Kocsis mikor meglátta Pistát, mindjárt megszólította: hát te hogy kerülsz ide? Ide szegődtem, mondja vállhegyről Pista. Lajos bácsi minek fogadta meg ezt a fiút, Ismered – kérdi a gulyás. Hogy ismerem? Együtt jártam vele iskolába. Az anyja mindig sírva jött, mert mindig elkerült az iskolát, hazulról mindent ellopotott, eladta. Nem marad ez meg magánál, ez csavargó, biztos most is megszökött hazulról.

Gulyás csak nagyot nézett, hogy ilyen véleményt mondanak bujtárjáról.

Pista is oda felelt a kocsisnak: mit gondolsz mindenki olyan dilis, mint te vagy? Azzal elfutott terelni.

Magába mérgeződött, mert sokáig beszélgettek kocsis meg a gulyás egymással.

Amikor kocsi elment Pista oda ment a Lajos bácsihoz

Lajos bácsi van idáig panasz rám? Panasz, épp mondtam Majzák Vilinek, hogy idáig nem panaszkodhatom rád.

Énrám Lajos bácsi nem is fog panaszkodni.

Eltelik egy hónap, két hónap. Valóban Lajos bácsi annyira megszerette Pistát, mindenütt azt mondta még ilyen bujtárja nem volt.

Vasárnap délelőtt mondja Lajos bácsi Pistának. Haza nem visz, hogy itt vagy? Nézze Lajos bácsi, valóba rossz gyerek voltam, vagy talán vagyok is. Sem az apám, sem az anyám engem nem szeretnek. Elátkozták még a lelkeket is, majd hatalmas könnycseppek végig szántottak Pista arcát. Mért átkoztak el? Hagyjuk ezt Lajos bácsi. Többet nem is hozta elő Lajos bácsi Pista szüleit.

Pista csinált magának bodzafából furulyát és a marhák mellett furulyázott. Vasárnap délután megint jöttek a gazdák. Most már Pistát is ismerték, volt olyan aki 1 pengőt adott 40 fillér helyett.

Így múlt Pista pásztor élete.

Harmadik hónapja, hogy Pista pásztor remete életet éli. Egyik nap délelőtt, gulyával szemben egy sovány képű néni közeledik a gulya felé, hátán egy kis fehér batyu pihen. Mit akar ez az asszony mondja Pistának a gulyás. Pistának csillognak a szemei: ez az édesanyám. Pista eléje szalad, csókolom édesanyám, hogy kerül maga ide? Eljöttem, már nem tudtam mi van veled. Pista megcsókolta édesanyját, majd a könny kiszökött a szeméből. Apádat is úgy bántotta, hogy semmit nem írsz nem, tudtuk mi van veled? Tegnapelőtt szóltak, hogy te itt vagy a Szák-Szendi legelőn.

Jó napot kívánok Benkovics néni.

Jó napot. Mi újság van? Eljöttem fiamat meglátogatni. Kibontotta a batyut egy kis finom süteményt meg kirántott baromfi húst hozott. Vegyél, tessék venni – mondja Benkovics néni Lajos bácsinak. Neki láttak falatozni.

De csúnya nagy hajad van. Nem baj, mondja Pista, itt nem látják. Este, amikor mentek haza, akkor látják. Nem megyünk, itt alszunk, mi csak szeptemberbe megyünk haza.

Nincs a panasz a gyerekre? – kérdi Benkovics néni Lajos bácsit. Nincs, nincs. Még szemébe is meg merem mondani, hogy ilyen bujtárom még nem volt.

Igen örülök neki. Láttá Benkovics néni, hogy megjött rossz fiának az esze. Lajos bácsi elment terelni a marhákat. Múlt héten találkoztam a csendőrökkel, kérdezték hol vagy, megjavultál már? Nem mondtam nekik, hogy már harmadik hónapja nem tudunk rólad semmit.

Gyalog megyek haza, nincs pénzem, apádnak fizetés csak jövő héten szerdán lesz. 3.60 fillérem van, azt odaadom, jó? Nem kell, estére hazaérek. De minek kell gyalog menni? Pista bement a gunyhóba, kihozta a pénzt és odaadta édesanyjának.

Elmegyek a dadi[?] állomásra, ott kevesebbet kell fizetni. Én fizetésemet csak szeptemberben fogom megkapni. Ha megkapod valami szép ruhát fogunk venni Tedd el ezt a ruhát meg az ennivalót. Én nem lennék itt ebben a magányba. Pista lenéz, szép ez itt, én szeretek itt lenni.

Gyűjjön édes, nézze meg a gunyhónkat. A barmok elmentek remis irányába. Pista megmutatott mindent. Én itt alszom a fák alatt, ha esik az eső, akkor a gunyhó eresze alatt alszom. Nem félsz hogy valami kóbor kutya megharap? Nem felek én édesanyám semmitől.

Gulya legelő másik felén legelészett. Pista elhozta a ruhát, az 93
ennivalót. Becsukta a gunyhót, lassan mentek a gulya után. Amikor utolérték a gulyát Benkovics néni elköszönt. Pista még egy darabig elkísérte édesanyját azután elbúcsúzott. Lehajtott fejjel ment a kolompaszó irányába. Olykor olykor még hátra nézett az édesanyja után. Amikor a gulyához ért Lajos bácsi mindjárt megszólalt, Látod még is csak eljött az édesanyád.

Nem tudom ki mondhatta meg, hogy én itt vagyok.

Az idő múltott Pista összebarátkozott pár jó paraszt fiúkkal: Valkó Miskával Veréb Janival. Valkó Miskáéknak ott volt a dinnyés földjük nem messze a legelőtől. Hol a Miska, hol az öccse Laci őrizték. Mind a ketten jó barátai voltak Pistának. Nem nézték le Pistát, hogy ökrös bujtár. Augusztus vége felé a jószággal bementek a faluba, mert kint már hidegek voltak. Minden reggel kihajtottak. Pista reggelenként a falun végig durrogtatott a karikás ostorral. Amikor kihajtották a marhákat, hol egy kis diót, hol valami ennivalót, kolbászt sonkát kaláccsal kínálták Pistát. A rossz fiút mindenki szerette. Megjött a kukoricafosztás, Pistát minden este meghívták. Na, aztán amikor szüret volt, ha szüretelni nem is, de préselni hívták.

Még szép idők voltak szeptember 18.-áig, utána egyre rosszabbak, végén már nem is hajtottak ki.

Pista keresett egy kocsit ami hazaviszi a bérét, 3 mázsa búzát. Ráadásul Lajos bácsi még két mázsa kukoricát adott, és egy gyönyörű szép kecskét. Szeptember 19.-én reggel a kocsi oda állt Lajos bácsi háza elé, majd rárakodtak. Meleg búcsúzás után a kocsi elindult Bánhidára. Kecse a kocsi után ballagott. Fél 11 volt amikor haza értek. Volt meglepetés!

Kocsiról lerakodtak, közeli kocsmából egy liter bort hoztak, a kocsist is megkínáltak. Pista spórolt pénzéből kifizette a fuvart. A kocsi visszaindult Szákra.

Pista odahaza alkalmi munkával foglalkozott, de ez a kereset igen gyenge volt.

Lassan múltott az idő, telet enyhe tavasz váltott fel.

Benkovics néni, Pista itthon van? – kérdi Gerőné szomszéd asszony. Igen itthon van mondja Pista édesanyja.

Pista bent irt valamit.

Pista! Gerő néni hív.

Pista ott hagyta az írást át ment Gerő nénihez.

Pista menjen, hozzon másfél liter bort Náltól [?]. Pista hóna alá veszi az üveget, pénzt a kezébe fogja. Vasárnap, szép napsütéses idő van. Amikor az utcán megy egyszer csak találkozik egy jóképű fiatalemberrel, falusi eleganciával felöltözve. Pistát állítja meg. Jó napot – előzte meg Pista a
94 köszönt.

Te, nem tudod véletlenül, merre találnék egy tehenes fiút, aki meg úgy a ház körül el is elvégezné a dolgot?

Pistának felragyognak a szemei. Én nem felelnék meg? A fiatalember végignézi Pistán, talán kicsit gyengének találta. Van kedved?

Nekem van – mondja Pista. Hol laktok? Itt nem messze. Tessék várni, a szomszéd asszonyoknak bort hozok, rögtön itt leszek. Pista futott a kocsmáig és onnét vissza. A fiatalember megvárta.

Te, mondja a fiatalember, nem fogsz megszökni? Messzire megyünk. Ha jók hozzám, hogy szöknék el?

Ez a kijelentés nem nagyon tetszet a fiatalembernek. Majd haza értek. Itt lakunk, tessék várni – átvitte a bort Gerőéknek, és már is futott vissza.

Pista édesanyja meglepődött amikor Pista vendéget hozott. Édesanyám csomagolja össze ruhámat, elmegyek szolgálni.

A fiatalember elmondott mindent. Pista édesanyja gyorsan összeszedte Pista ruháit. A vasárnapi ebéd elkészült. A vendéget is megkínálták ebéddel. Amikor megebédeltek Pista hóna alá veszi papírcsomagot, elköszön édesanyjától testvéreitől. Elindultak az állomásra, de út közben találkozunk Pistával az emberek. Hová mész? Szolgálni. Fiatalember, kár ezt elvinni. Maga nem tudja milyen fiút visz, nem lesz maguknál meg egy hétig sem.

Alig mennek el száz méterre egy asszonnal találkoznak. Csefán hova mész? Szolgálni – mondja Pista. Minek mész te szolgálni amikor nem maradsz meg. Csak azért mész el, hogy csavarogjál.

Pista dühös volt a lötyörgő emberekre, Még képes a fiatalember viszküldeni.

Oda értek az állomásra. A fiatalember megváltotta mind a két menetjegyet Győrig. Nem sok várakozás után befutott a vonat, felszálltak. Csak Győrben szálltak le, mert itt át kell szállni. A győri váróteremben elég sokat kellett várakozni, míg be futott a pápai vonat. Erre kellett felszállni. Esti imádságra harangoztak amikor a Kispécsi határra értek. Harangszót igen messziről lehetett hallani. Amikor a faluba értek, Pistának falu igen tetszett.

Szalai Miklós gazda a fiatalember nevelő apjának a háza, közvetlen a templom mellett volt.

Házban petróleum lámpa még égett, a gazda kukoricát morzsolta egy öregemberrel Sándor bácsival. Amikor bementek szívélyesen üdvözölték Pistát. Mindjárt vacsorával kínáltak. Pista kicsit evett, egy pohár bort ivott meg. Talán egy óráig beszélgettek amikor elmentek lefeküdni. Pistát bevezették

az istállóba. Első nap jászolba feküdt, második nap már az istállóba megcsinálta a priccset. Priccsbe finom illatú szénát tett, ott volt a helye. Először szokatlan volt hajnali felkelés, az istálló lakás, de hamar megszokta. Sándor bácsi, az öreg szolga megmutatta a legelőt. 11 darab jószágra vigyázott Pista. Ezeket még tisztán is tartotta. Szalai Miklós bácsi elnevezte 95 Pistát Istóknak. Egy hónap telt el, amikor Pista kap egy levelet, melyben írják, hogy Szákra hívják. Igen jó helye volt. Nagyon jók voltak Pistához, itt többet kellett dolgozni. Igaz Pistának csak olykor parancsoltak, mert tudta ő már mit kell csinálni. De nem is volt panasz Pistára. Miklós bácsi Pistát úgy megszerette, hogy bármelyik gyermekét sem szerethette jobban. Pista rövid idő alatt olyan volt, mint egy díjbirkózó, minden ebéd után, vacsora után, ha az asztalon nem volt bor, Miklós bácsi a pincébe lehívta.

Egyik nap jó kedve volt az egész családnak. Fogadásból azt mondja Pista, hogy holnap hajnalba én fogok harangozni.

Istók, én nem hiszem, mondja Miklós bácsi. A fogadás megtörtént 2 liter bor volt a tét. Pista iparkodott lefeküdni, hogy a fogadást megnyerje. Hajnalban, ahogy megkondult a harang, Pistát mintha puskából lőtték volna ki, átfutott a templomhoz. Az öreg harangozó Pista bácsi meglepődött, amikor Pista kivette kezéből harangkötelet.

Gazdája annyira szerette, hányszor mondta: Istók, te ha már nem is leszel nálam amíg élsz eljöhetsz hozzám látogatóba. Ha nekem ilyen fiam volna mint te vagy Istók, nincs a kincs amiért oda adnának. (Spicces volt.)

Miklós bácsi, pedig vannak, akik nem szeretnek. Azt csodálom Istók. Tegnap beszéltem Vajda bácsival, azt mondta ha ő neki volna egy olyan fia mint Te vagy... Azt irigyli benned, hogy mindig jól tartod a marhákat és hogy mindig későn jössz és korán mész. Még azt is, hogy még a farkuk is ki van mosva a teheneknek.

Pedig mikor jöttünk, Lajosnak azt mondták, kár elvinni engem.

Így telt el Pistának az ideje. Sándor bácsi, az öreg szolga is szerette, vasárnap amikor nem volt munka Sándor bácsi felhívta a hegybe, őneki is volt egy fehérre meszelt pincéje együtt ittak, dióztak, mert sok diója volt az öregnek.

Pista számtalan esetben az ökrökkel trágyát vitt a földre. Eljött a szeptember eleje, a gazda asszony süttött Pistának kalácsot. Miklós bácsi kifizette Pistának a 90 pengőt. Egy darab sonkát egy darab kenyeret is adott. Pista nem akart vonattal menni, mert sokba került vonatkiadás. Ezért határozta el, hogy gyalog megy haza. Egy üveg bor is került az úti tarisznyába. Pista reggel korán elindult a száz kilométeren felüli útnak. Mindenkitől elköszönt, megígérve, hogy jövőre megint visszatér.

Pistának kicsit hosszú volt az út. Este egy pusztába beérve szállást kért. Másnap már korán reggel megint útnak indult. Késő este volt, amikor fáradtan haza tért. Szülei meglepődtek, hogy ilyen hosszú utat gyalog tett meg. Bárki pénzét is elvehette volna...

96 Pista megvacsorázott. Édesapját, Édesanyját borral megkínálva vacsora után lefeküdtek. Pénzt odaadta édesanyjának.

Maris hol van? – Kérdi Pista.

Maris König Mária nagyságos asszonynál szolgál. Elment, mert ő is szeretne ruhát venni. Ezért a pénzért neked is inget, ruhát, alsónadrágot cipőt veszünk. Nem bánom édesanyám, csináljon amit akar. Másnap már nem kellett korán kelni, aludhatott Pista ameddig jólesett neki. Másnap a tatabányai Konzumban szép ruhát vett, cipőt, inget, harisnyát. Egész elegáns lett Pista.

Az égen sötét szürke felhők kúsztak, napról napra hidegebb lett. Majd elkezdett havazni. Igen lassan múltak a napok Pista át ment Tóth Béla barátjához. Gyakran elment Valach barátjékhoz. Valachéknak két iker gyerekük volt. Az egyik barna fiú volt, Ernőnek hívták, Jóskát pedig vörösnek csúfolták. Ezek voltak Pistának igazi barátai. Csak később csatlakozott hozzájuk Benkő Misi. Pista édesanyja nem nagyon szerette, hogy Valachékkal barátkozik, mert ezek olyan elhanyagolt szülők gyerekei voltak. Valach bácsi, amint megkapta a fizetést egy két napig tartott. A szülők elitták volna még az Isten köntösét is. Ezt azután a szegény gyerekek szenvedték meg, 9 gyermeke volt az iszákos szülőknél. De Pistát ők értették meg a legjobban. A munkanélküliség igen nagy volt. Pista is meg az öccse Laci ínség munkára mentek hetenként két napot, 1.50 fillért fizettek. Az idő lassan múlt, bizony sok esetben az anyagiak hiánya miatt veszekedések voltak Pista már alig várta, hogy kintavasodjon, hogy megint el tudjon menni. Közben Pista megismerkedett Huszár Katóval. Elég szép alacsony barna 16 éves lány volt. Amikor Pista tavasszal szolgálni akart menni Kató félre húzta a száját. Szolgálni menni?

Tatabányán megnyílt a tánciskola. Pista is beiratkozott, hetenként kétszer elment. Egyik este tizenegy óra lehetett amikor hazajött. Amikor Huszárék házához ért, a kertajtajuk nyitva volt. Egy kicsit furcsának találta, de nem is csukta be.

Amikor hazament az óra féltizenkettőt mutatott. Levetkőzött, lefeküdt. Másnap csak később kelt fel.

Tíz óra volt az idő amikor unszimpatikus mosollyal jön Kató édesanyja. Gyanúsán nézegeti a fazekakat, feltűnő kutatást rendezett, majd a végén kinyögi, hogy az éjjel ellopták tyúkjait. Azt mondták, hogy Pista féltizenkettőkor fent volt.

Már át is adtam a csendőrségnek Pistát. Fenéken tudtam volna rúgni az állandóan mosolygó asszonyt.

Huszárné, én csakugyan féltizenkettőkor jöttem haza éjjel, de én tánciskolában voltam, még az időt is meg fogják mondani, hogy mikor indultam el onnét.

Huszárné elment, Pista utána csapta az ajtót. Még egy óra sem telt el, amikor csendőrök kopogtak be Pistáékhoz. Benkovics Istvánt keressük. Én vagyok, mondja Pista. Tegnap éjjel – mondja a csendőr – Huszárné asszonynak elvesztek a tyúkjai. Hallottuk maga éjjel jött haza. Nem látott, vagy nem hallott valamit? 97

Én nem, – válaszolt Pista. Amikor jöttem nyitva volt a kert ajtó. Nem csukta be? Nem. Hol volt tegnap maga. Én tánciskolában voltam Tabányán fent a sportban. Mikor jött haza? Féltizenkettőkor. Csendőrök fölírták, majd barátságos kézfogással eltávoztak. Mindent kinyomoztak, még azt is mikor indult el Pista tánciskolából. Ártatlan-sága teljesen ki derült.

Pista teljesen kiábrándult Katóból is. Katónak hamar akadt egy udvarló Pista öccsének a barátja Förkenc Jani személyében. Ez nem bántotta Pistát.

Április végén Pista összeveszett a szüleivel azért, mert apja azt mondta, hogy semmi mást nem tudsz csinálni, csak enni. Ilyen nagy gyerekek és nem segítenek semmit.

Pistát ez annyira bántotta, hogy kénytelen volt megint csak vándorbotot fogni. Elment, egy pengő nyolcvan fillér volt nála, semmi más. Már három hete elmúlt, hogy vándorolt. Koldus alamizsnán élt, ruhája elszennyesedett. Olykor folyóban kímosta szappan nélkül a fehérműjét, hogy nehogy megféggedjen. Számtalan esetben előfordult, hogy bement valamelyik házhoz, csak egy kis kenyeret kért és azt mondták nincs. Pedig azokat a házakat kereste, amik jobb módúakat mutatott.

Este szőlőbe lopódzott, amikor már nem dolgoztak a parasztok. Lopott cseresznyével enyhítette éhségét.

Munkát nem kapott, az emberek bizalmatlanok voltak. Így gyakran előfordult, hogy szállása is csősz gunyhó, vagy a szabad ég alatt volt. Sápadt volt, beesett, erősen lehetett látni a rendszertelen táplálkozást. Ruhája gyűrt, elhanyagolt.

Este egy pusztába érve gazdától szállást kért. Kapott szállást, de egész éjjel nem tudott aludni. Az istállóban jószág nem volt benn, így hideg is volt, no meg hosszú farkú patkányok nem engedték pihenni. Alig várta már hogy pirkadjon. Pirkadáskor felkelt, megköszönte szállást és elment. Nap már melegen sütött, keresett egy árnyékos bokrot, jó melegen hamar elaludt. Déli harangszót lehetett hallani közeli faluból, amikor felébredt.

Amikor felkelt a bokorból, mintha az édesapját vagy az édesanyját látná. Szédült az éhségtől. Elindult a harangszó irányába, talán lesz valamelyik háznál egy kis meleg leves – gondolta. Amint rátért az ország útra szembe jönnek céllövöldések és hajóhintások kocsinál Pistát ismerték. Gyere

98 tartás velünk – mondja Csík Pista. Lidi is igen hívta. Pista kötélnek állt, elment a hajóhintás legényekkel.

A falu elején megálltak, füstös fazekakat, lábosokat a kocsiból előszedve tüzet raktak, két követ hoztak és már főtt is a finom baromfi a fazékban. Biztos valamelyik faluban siratták a tyúkot. Pista 3 vagy négy napig tartott velük azután megint csak elment, nem akar ő hintás vagy céllövöldés lenni.

Este beérve Bakonycsernyére, szállást kért községi bírótól. A bíró elég jó volt, mert mindjárt vacsorával kínálta meg Pistát. Nem tudja bíró úr itt a faluba nem kellene valakinek szolgálja? Szolgálja itt? Faluból sokan járnak a bányába. Hol van itt a bánya? Itt nem messze 3 vagy 4 kilométer. Holnap menjen oda, hátha felveszik. Elmegyek, mondja Pista reménnyel. Amikor megvacsorázott megköszönte a vacsorát. Szénapajtába finom illatú szénába lefeküdt. Éjjel kicsit fázott, mert a bíró pakrócot nem adott, mert félt attól, hátha tetves. Így Pista betakarta magát szénával. Reggel nem nagyon korán kelt. Amikor felkelt a Nap már magasan volt. Pistát megkínálták reggelivel egy fél liter tejjel s egy karéj kenyérral. Reggelit megköszönte, a szállást is, és elment ahogy magyarálták.

Lassan ment az erdőben, talán másfél óráig ment, amikor furcsa zörgésre lett figyelmes. Még egy negyed óráig ment az erdőben, amikor a kisgyóni bánya futballpályájához ért.

Futballisták játszottak a pályán. A futballpályát a hatalmas Bakony erdő koszorúzta. Pálya mellett pár bányász ház, szemben a rakodó, ez csinálta azt a furcsa zörgést, ahogy a csilléből a szemet kiűritik. Több lemezen csúszik lefelé a vagonokba. Az űritő mellett van az András-akna, ezzel szemben egy nagy híd. Ez az összekötő híd a másik lejtaknával. Erről a hídról eresztik le az üres csilléket és a tele csilléket itt kapcsolják le és átvontatják az űritőre. Az űritőn pedig a vagonokba, innét ipari vasúton Bodajkra szállítják ott pedig rendes vasúti vagonokba rakják és viszik a rendeltetési helyre.

Pista nézi a futballistákat, egy sovány képű fiú jön Pista felé. Jó napot kívánok. Jó napot – fogadja barátságosan a fiatalember. Nem tetszik tudni fiatalúr, van felvétel itt a bányába? Felvétel nincs, de mindig vesznek fel. Próbálja meg. Levente volt? Voltam. Cserkész, lövész, futballista, birkózó – ilyen embereket felvesznek. Cserkész vagyok és az igazolványom is meg van. Én is cserkész vagyok szervusz – bemutatkoztak egymásnak. Gyere elmegyünk a parancsnok úrhoz, ott van a vitlába. Mi az a vitla? Vitla alapközle kötélpálya fenék gépháza. Ebbe a gépházba a parancsnok úr a vitlás, vagyis a gépész.

Nagyon jó fiú, igazi cserkész. Legény ember, özvegy édesanyjával él. Oda értünk a bódéhoz, ami csak deszkából volt összetákolva. Egy kis hídon mentek keresztül ahol a csillék mentek. Lassan odaérték az ürtőhöz, majd befordultunk a gépházhoz.

Ott van a parancsok úr, épp néz kifelé. Amikor bementek a gépházba a cserkész parancsnok, Bognár László kedvesen fogadta a két vendég köszönését. Meleg kézfogással üdvözölte őket. 99

Parancsnok úr, – kezdi Pista – a 463-as Szerencse fel cserkész csapattagja vagyok, igaz hogy csak ideiglenes igazolványom van. Otthon nem kaptam munkát, nagyon szeretnék dolgozni. Nagyon szépen kérem a parancsnok urat, ha lenne szíves az igazgató Úrnak szólni felvétel ügyben.

Hát ez nehéz – mondja a parancsnok, mert most nincs felvétel. Gyere két órákor megpróbáljuk, de nem sok reményem van hozzá. Előre is hálásan köszönöm jószágát. Jó munkát, Isten veled. A parancsnok végignézte Pistát. Nem sok reménye volt, Pista kinézése semmi jót nem árult el.

Látod fog sikerülni, amikor már azt mondja gyere vissza 2 órára, akkor lesz valami. Igazgató Úr cserkészeket nagyon szereti, ha felvennének nagyon boldog lennének.

Hol fogsz lakni ha felvesznek? Azt még nem tudom, csak vegyenek fel, ellakok én még a bokrokban is, ha már egyszer felvesznek.

Én is megyek ebédelni mert két órákor nekem is mennem kell munkába.

Szervusz, Jószerencsét! Jószerencsét, köszönöm pajtás, hogy segítettél. Tudod, a cserkész ahol tud segít. Ez a szép a cserkészletben. Pista egyedül maradt. Más nem járt az eszébe csak a felvétel. Ha felvennék. Pista az időt kihasználva mindent megnézett. Az tetszett a legjobban, hogy teljesen az erdő közepében van ez a kis bánya. Lent a völgyben megmosakodott egy kis patakban. Háromnegyed kettőre járt az idő, Pista ment a parancsnok úrhoz. Két óra lett volna öt perccel, már a gépház előtt várt Pista. Nem sokat kellett várni a parancsnok úr már jött is. Na menjünk, mondja a parancsnok.

Az ürtővel szemben, lent a völgyben volt az igazgatósági épület. Elég gyors lépésekkel mentek az iroda felé. Igazolványodat, munkakönyvedet légy szíves add ide. Tessék. Oda értek az irodához.

Te maradj itt a folyosón. Parancsnok úr bekopogott az igazgatóhoz, bentről egy hang szólal meg: tessék. A parancsnok Úr bement.

Pista izgul, gyűrött ruháját húzogatja, hogy a ráncok kisimuljanak. Törött fésűvel, amelynek már alig volt egy pár foga, megfésülte haját. Izgatottan rágta szája szélét. Nyílik az ajtó, Benkovicz gyere be. Kopog és

bemegy. Alázatos szolgája – köszön alázatosan. Jó napot – fogadja fölényes barátsággal az igazgató.

Honnét jött maga fiam, kérdi Pistától. Szúros szemével Pista szemébe nézett.

100 Bányhidáról, igazgató uram. Édes apja micsoda? Édes apám bányász. Hol? Tatabányán. Maga hol volt idáig? Hetek óta munka után járok. Nem munka után kell menni, hanem eléje, mondja nevetve az igazgató. Bányában dolgozott? Még nem. Ha felveszem, hogy fog dolgozni amikor nem ért hozzá?

Igazgató uram, a munkához ha valaki dolgozni akar nem művészet kell, hanem akarat, és én akarok. Jól van, csak iparkodjon, én felveszem. Parancsnok úr szól majd a Viszt bányamesternek, hogy ossza be magát.

Nagyon hálásan köszönöm Igazgató úr. Pista majd kiugrott örömeiben.

Panaszt ne halljak magára mondja Pista után az igazgató. Nem lesz panasz igazgató uram.

Jószerecsét! – kimentek az irodából.

Na, mégis sikerült!

Nagyon hálásan köszönöm a parancsnok úr jóságát, remélem tudni fogom honorálni valamivel. Jól van, mondja kézlegyintéssel a parancsnok. Most pedig gyere velem ebédelni. Köszönöm parancsnok úr. Ne köszönjél semmit, hanem gyere.

Öt perc alatt ott is voltak a parancsnok lakásán. Bognár néni, a parancsnok édesanyja kedvesen fogadta. Édesanyám mondja parancsnok, ez a fiú itt fog ebédelni. Jól van fiam, jut még neki is. Tessék helyet foglalni, mindjárt az asztal mellé ültek. Hamarosan finom zöldség leves került az asztalra. Pista is meg a parancsnok is gyorsan kanalazták a finom ízű levest. Amikor elfogyasztották túrós palacsinta jó tejfölösen került az asztalra. Pista nagyokat nyelt amikor meglátta a palacsintát. Vegyél. Vellával ügyesen a tányéjába vette a palacsintát és jó étvággal fogyasztotta. Negyedik palacsintánál megállt. Köszönöm szépen az ebédet. Ne beszélj, vegyél még volt a parancs. De Pista nem vett többet. Orvoshoz mikor mész? Holnapután, de akkor már munkába is szeretnék menni. Nem fogsz tudni haza érni. Holnap legkésőbb 11-12 órára otthon leszek. Holnapután kora hajnalban elindulok hazulról. Bodajkon leszek 10-11 órára. Ha akkor mindjárt megvizsgál az orvos, 1 órára itt leszek 2 órakor szeretnék munkába menni. Ha egy fél szóval előbb mentél volna el, elérhetted volna a vonatot. Az igazgató úrnál is sokat időztünk. Nem baj parancsnok úr, fontos hogy felvesznek. Azt a kis utat én szívesen teszem meg. Még egyszer köszönöm az ebédet. Csókolom kezeit – Pista kiment.

Gyors lépésekkel ment keresztül az erdőn, árkon, bokron szántóföldön, csak hogy minél előbb haza érjen. Már a nap lemenőbe volt amikor a

Móri határt elérte, fáradt lábait gyorsan szedte. Amikor Mór másik falu végére ért a Nap teljesen lenyugodott, táj kezdett szürkülni. Pista rátért az országútra, az úton kocsikkal találkozott, iparkodtak mielőbb haza érni. Teljesen sötét lett, ép hogy csak lehetett látni homályosan a poros ország utat.

Közelről kutya ugatást lehetett hallani, majd fehérre meszelt 101 pusztai házak faltjai rajzolódtak ki a sötétbe. Egy puszta. Pista megállt, gondolkodott, hogy mit csináljon. Menjen-e tovább vagy pedig menjen be szállást kérni. Úgy határozott, hogy bemegy szállást kérni és majd kora hajnalban folytatja az útját. Befordult a pusztai udvarba ahhoz az épülethez vette az irányt ahol világosság volt. Az istállóba tért be, ahol béresek fejték a teheneket. Jó estét kívánok, jóestét – fogadják. Tessék mondani, nem kaphatnék éjszakára szállást. Menjen be a gazdához, ott van a lakása, ahol nyitva van az ablak. Pista oda ment, kopog az ajtón majd benyit. Jó estét kívánok. Gazda úr nem kaphatnék éjszakára szállást? Miért ilyen későn jön? Szerettem volna még ma haza érni Bánhidára, de annyira sötét van, inkább reggel korán folytatom utamat. Valami igazolványa van? Van, tessék. Ott az istállóba megaludhat. Köszönöm szépen. Az istálló mellett van szalma vegegyen egy nyalábbal.

Pista úgy csinál, egy nyaláb szalmát húzott, bevitte az istállóba, leterítette és lefeküdt. Cselédek is kimentek, csend lett az istállóban csak azt lehetett hallani, ahogy a lovak ropogtatták a szénát, tehenek hogy kérődztek, fújták ki a beszívott elhasznált levegőt. Pista sokáig nem tudott lealudni örömebe. Gondolkodott, ha már dolgozni fog, mi mindent fog venni.

Szemére jött az álom, hajnalban már fél négy óraker fent volt. Elkérte igazolványát, folytatta tovább az útját, hol szántóföldeken, hol legelőn keresztül. Még nem volt 11 óra amikor fáradtan haza ért Bánhidára. Amikor benyitott a kapun meglátta az édesanyja. Hát te hol csavarogsz? Munkát voltam keresni. Nem is tudom mi lesz veled, állandóan csak csavarogsz. Itt is felvettek volna valahol kőművesek mellé. Nem megyek én kőművesek mellé, engem felvettek a bányába.

Pista már meg is bánta hogy haza jött. Jobb lett volna nekiállni a munkának. Megfogott egy rossz kabátot hátra ment a kertbe lefeküdt. Éhes is volt, fáradt is volt, hamar szemére jött az álom, elaludt. Amikor felébredt 5 óra lehetett. Már Benkovics bácsi is itthon volt. Pistát ő sem fogadta olyan szívesen. Bántotta, hogy Pista szeret csavarogni és nem tudott neki hinni. Amikor megmondta Pista, hogy felvették a bányába nem akarta el hinni, de amikor Pista megmutatta a felvételi jegyét mindjárt másképp nézett Pistára.

Pista elment Tatabányára Béla barátjához, meg Valachékhoz. Amikor meglátták Pistát mindegyik örült. Amikor Pista elmondta, hogy felvették bányába, és ott milyen jól lehet keresni, szinte irigyelték Pista szerencséjét.

Előkerült egy pakli kártya el kezdtek kártyázni. Este Pista elkészönt haza ment. Otthon megvacsorázott, látta az asztalon el vannak készítve azok a dolgok amiket elfog vinni.

Este korán lefeküdt. Édesapám keltsen fel jó korán, mert hol-
102 nap 10-11 óráig orvosi vizsgára kell mennem. Jól van. Másnap kezdett virradni, amikor Pista már felkelt, össze volt minden csomagolva, így hamar elkészült. Megreggelizett, mindegyiktől elkészönt nekivágott az útnak. Amikor a falut elhagyta egy teherautó közeledett háta mögött. Amikor meglátta elkezdett neki integetni. Vagy megáll vagy pedig megy tovább.

Meglepetés volt az autó megállt. Jó reggelt. Legyen szíves engedje meg, hogy felszálljak. Ugorjál fel öcsém, – mondja az egyik úr. Hová mész? Bodajkra. Mőrig elviszünk. Pista felkapaszkodott az autóra. Az autón több hordó volt, úgy látszik borért mennek Móra. Egyik hordóra ráült, az autó elindult, alig másfél óra alatt bent voltak Móron. Még hét óra sem volt. Pista örült a szerencsének, így egyszer időben be fog érni a telepre. Móron Pista megköszönte az autósoknak szívességüket. Nekivágott Bodajknak. 8 óra még nem volt, amikor Bodajkra ért. Megkereste az orvost. Itt is szerencséje volt, az orvost otthon találta. Pista megmondta mi járatban van. Félmeztelenre levetkőzött, orvos megvizsgálta, alkalmasnak találta. Aláírta a felvételi jegyet. Pista felöltözött, fizetni nem kellett. Jó napot kívánok. Isten vele. Pistának első dolga volt, hogy kimenjen az állomásra, ott megérdeklődte a vonatot. Azt mondja az egyik munkás, hogy az egyik vonat most ment el Kisgyőnban, másik fél 1 óraker megy. Pista elfeküdt, várta a fél egy órát. Örült annak, hogy minden úgy ment, ahogy elképzelte.

Valóban $\frac{1}{2}$ 1 óraker pontosan indult a vonat, mikor beért a bánya telepre még nem volt fél kettő. Csomagját Szabóéknál elhelyezte. Szabó Lajos – ugyancsak cserkész – két óraker jelentkezett Viszt főbányamesternél. Te melyik Benkovicsnak a fia vagy? Istváné mondja meglepetten Pista. Benkovics János az apádnak a bátyja. Igen, mondja Pista. Ismerem apádat, sokáig jártam vele az új egyesbe Tatabányán.

Menj oda sufer dombra, Veszélivel együtt lesztek.

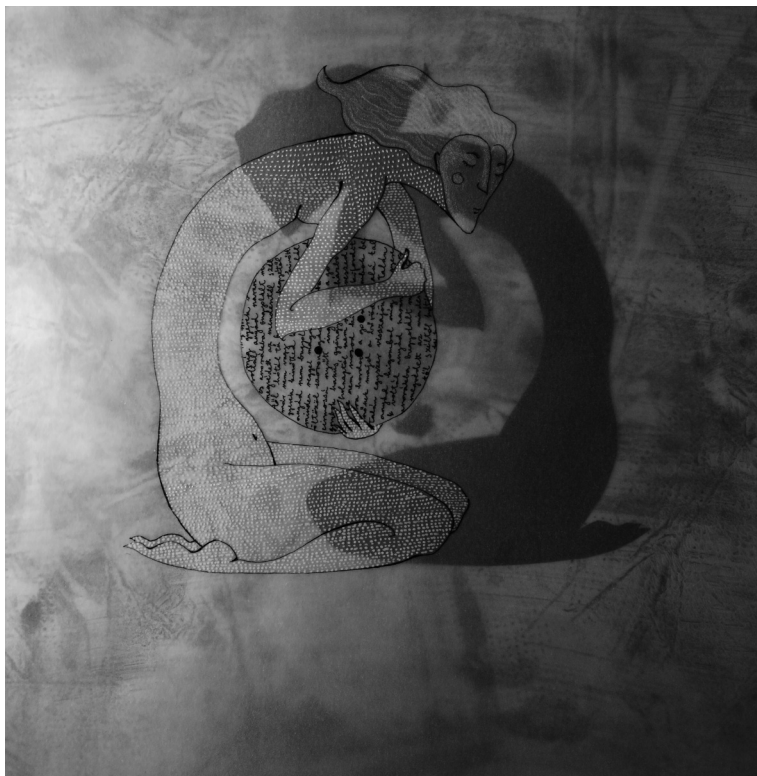
Első nap gyorsan telt el. Veszeli egy rajzoló volt, idősebb ember, sokan művész úrnak is szőlították. Este 10 óraker hagyták abba a munkát. Pista Szabóéknál aludt. Napok teltek. Pista szorgalmasan dolgozott, egyszer az ürtőre tették, egyszer a siklóra.

Szabóéknál több mint egy hétig volt. Pista látta, hogy többször alkalmatlankodik ottlétével, így elhatározta, hogy nem fog ott aludni. Vett egy csolány zsákot, azt megtömte szalmával kikeresett egy sűrű bokrot, a bokor alja volt a tanyázó helye.

Később a bányába osztották csapatcsillésnek. Itt már nehezebb munka várt rá, de fizetés az sokkal jobb volt, mint kint. Akármikor haza jött a

bányából őneki nem melegített senki vizet. Folyóba mosakodott, amióta elkerült Szabóéktól. Mosakodás után két téglá között meggyújtotta a tüzet, elővette serpenyőjét vagy egy levesfazekat és főzött magának.

Ma vasárnap van. Hová mész Pista – mondja Szabó Lajos. Én nem megyek sehová. Kemence mögött egy flobert pisztolylövés hangzott el tompán. Gyere megnézzük mondja Lajos Pistának. Hátra mentek kemence mögé, 4 fiú lövöldözött célba egy hosszú csövű pisztollyal. Pista amint meglátta pisztolyt mindjárt az volt az első szava: Nem adjátok el? Dehogynem, eladó, mondja Hegedűs fiu. Mennyiért adod el? 22 pengőért. Megveszem, mondja Pista. Töltény van hozzá? 15 drb, levante töltényt annyit szerzel amennyit akarsz. Hadd lőjek veled egyet. Tessék mondja a fiú. Kitettek egy 10 cm-es papirost. Pista azt vette célba. Pisztoly elsült, a papirost majdnem középen lukasztotta ki. Pista nagyon meg volt elégedve a pisztollyal. 18 pengőt most adok, a másik 4 pengőt előlegnek, jó? Jól van. Pista már fizette is a pénzt, a pisztolyt pedig az övébe tette. 15 drb töltényt zsebre vágta s már ott sem voltak a Lajossal. Mit szólsz Lajos, megérte? Te tudod, ha szükséged van rá, akkor megérte. Lajos nincs kedved egyet az erdőbe menni. Gyere a pályára, ott lehet kártyázni pénzre. Én nem szeretem a kártyát. Elmész az erdőbe? Elmegyek. Mikor jössz meg? Nem tudom, messze nem megyek.

Folyóiratunk a
NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM és az EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA
anyagi támogatásával jelenik meg.
Terjeszti a Budapesti, a Nemzeti és a Vidéki HIRKER RT.
és alternatív terjesztők

Szerkesztők

JÁSZ ATTILA – Csendes Toll (főszerkesztő, kiadóvezető)
PAPP MÁTÉ (költészet rovat: mahbija@gmail.com, Zene online rovat)
REICHERT GÁBOR (kritika rovat: reichertgabor87@gmail.com)
SZÉNÁSI ZOLTÁN (főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő, próza rovat: szenazol@gmail.com)
SZŰCS BALÁZS PÉTER (Füstjelek online rovat)

Lapterv és műszaki szerkesztés
SELLYEI TAMÁS OTTÓ

Munkatársak

ACSAI ROLAND
BUCSI-KOVÁCS ANIKÓ
MURÁNYI SÁNDOR OLIVÉR
TURI MÁRTON
POGRÁNYI PÉTER

Tiszteletbeli munkatársak

BUJI FERENC
CSEKE ÁKOS
MONOSTORI IMRE
MUZSNAY ÁKOS

VASADI PÉTER

ÚJ FORRÁS

IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI FOLYÓIRAT
ALAPÍTÓ A KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
JÓZSEF ATTILA MEGYEI KÖNYVTÁRA

Megjelenik évente tízszer
Alapítva ezerkilencszázhatvankilencben
Alapító főszerkesztő: PAYER ISTVÁN

Szerkesztőség: 2836 Baj-Szőlőhegy 2722/4
E-mail: jasz.attila@ujforras.hu. Interneten olvasható: www.ujforras.hu
Előfizethető az Új Forrás szerkesztőségi címén. Előfizetési díj egy évre 5000 Ft.
ISSN 0133-5332

Kiadja a József Attila Megyei Könyvtár. A kiadásért felel: Új Forrás Kiadó Nonprofit Kft.
Készült a Sollers Kft. nyomdájában Tatán.